

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 233/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Forwarder s. r. o.**, Puškinova 9, Bardejov, IČO 46 391 380, zastúpenej advokátom JUDr. Dušanom Remetom, Masarykova 2, Prešov, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 38Cb/84/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 38Cb/84/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice II **prikazuje** v konaní sp. zn. 38Cb/84/2015 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadost'učinenie **1 500 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Košice II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice II **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **615,39 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 233/2022 z 12. apríla 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 30. marca 2022 na ďalšie konanie v celom rozsahu.

Sťažovateľka sa domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ďalej žiadala prikázať okresnému súdu vo veci konať, priznať finančné zadosťučinenie 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou doručenou Okresnému súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) 7. apríla 2015 domáhala zaplatenia 5 040 eur s príslušenstvom z titulu neuhradených faktúr za obstaranie preprav pre žalovanú spoločnosť [REDAKOVANÉ]. Okresný súd vydal platobný rozkaz 28. mája 2015, proti ktorému bol podaný 10. júna 2015 odpor.

3. Súčasne sa žalovaná spoločnosť domáhala na Okresnom súde Bardejov náhrady škody 28 711,60 eur s príslušenstvom v súvislosti s odcudzením tovaru prepravovaného skutočným dopravcom JANEX TRANS, ktorého obstarala sťažovateľka. Okresný súd Bardejov rozsudkom č. k. 4Cb/28/2015 z 28. mája 2020 žalobu zamietol. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 7Cob/83/2020 z 18. februára 2021 rozsudok Okresného súdu Bardejov potvrdil. Žalovaná spoločnosť podala dovolanie 14. mája 2021.

4. Ústavný súd vlastným šetrením zistil, že sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. decembra 2019 domáhala porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov proti postupu Okresného súdu Bardejov, avšak ústavnú sťažnosť sťažovateľky ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 144/2020 z 15. apríla 2020 odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

5. Z dôvodu prebiehajúceho konania na Okresnom súde Bardejov (sp. zn. 4Cb/28/2015) bolo namietané konanie pred Okresným súdom Košice II prerušené od 8. novembra 2019 do 7. mája 2021. Sťažovateľka tvrdí, že vec nie je skutkovo a právne zložitá a k zbytočným prieťahom neprispela. Okrem iného uviedla, že opakované odročenie pojednávania prispelo k neprimeranej dĺžke konania v trvaní siedmich rokov. Sťažovateľka namieta aj nesústredujúcu činnosť okresného súdu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

6. Okresný súd dĺžku konania ospravedlňoval zaťaženosťou súdneho oddelenia a nepriaznivou personálnou situáciou. Tiež potvrdil, že po zmene zákonného sudcu od apríla 2016 do februára 2018 došlo k obdobiam nečinnosti. Podľa jeho názoru od februára 2018 sú v konaní vykonávané procesné úkony plynulo. Tiež uviedol, že od marca 2020 do apríla 2021 sa konanie predĺžilo z dôvodu vyhláseného núdzového stavu a opatrení v súvislosti s pandemickou situáciou. Záver poznamenal, že sťažovateľka nepodala sťažnosť na prieťahy v konaní adresovanú predsedovi súdu. Tiež uviedol, že okolnosti prípadu neodôvodňujú priznanie uplatneného finančného zadosťučinenia.

7. Sťažovateľka v replike uviedla, že dôvody, ktorými okresný súd ospravedlňuje dĺžku konania, sú neopodstatnené. Tiež poznamenala, že technicko-organizačné problémy štátnych orgánov nemôžu byť na ťarchu sporových strán. V závere tvrdí, že k dĺžke konania neprispela a jej obchodný spor trvá neprimerane dlhú dobu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľka namietala, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“ Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.“

10. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

12. Sťažovateľka sa v konaní domáhala zaplata 5 040 eur s príslušenstvom z titulu neuhradených faktúr za obstaranie prepráv tovaru pre žalovanú spoločnosť. Vo vzťahu k pochybnostiam o oprávnenosti nároku sťažovateľky mohol okresný súd podporne vychádzať aj z právoplatných právnych záverov Okresného súdu Bardejov v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu, v ktorom sťažovateľka vystupovala ako žalovaná a v ktorom už bol ustálený skutkový stav veci. Predmet sporu nevykazuje znaky zložitosti a patrí medzi štandardnú agendu všeobecných súdov. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by vplývali na celkovú dĺžku konania. Sťažovateľke možno vytknúť, že vlastné práva spojené s porušením včasnosti poskytnutia spravodlivosti neiniciovala skôr vrátane podporných mechanizmov prostredníctvom sťažnosti predsedovi súdu.

13. Preskúmané konanie od podania žaloby (7. apríla 2015) trvá viac ako sedem rokov. Z chronológie úkonov vyplýva, že okresný súd bol nečinný od 4. apríla 2016 do 8. februára 2018, teda takmer dva roky, a to z dôvodu zmeny zákonnej sudkyne a jej dlhodobej práceneschopnosti a následného odchodu sudcu do starobného dôchodku. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd v období od doručenia návrhu žalovanej spoločnosti na prerušenie konania 26. apríla 2018 do rozhodnutia o prerušení konania 8. novembra 2019 konal nesústredene. K celkovej dĺžke

konania prispelo aj opakované odročenie pojednávania (i) 25. júna 2019 z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu na strane konateľa žalovanej spoločnosti, (ii) 11. októbra 2019 z dôvodu neúčasti právnych zástupcov strán a (iii) 21. februára 2022 z dôvodu epidemiologickej situácie.

14. Za neprehliadnuteľné treba považovať prerušenie konania, no najmä čas, kedy k nemu súd pristúpil (približne po štyroch rokoch), pričom výsledku sledovaného konania na okresnom súde sa priznával zásadný význam. Prerušenie konania má vo všeobecnosti predstavovať skôr výnimku ako pravidlo (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3Cdo/150/2010) a na tento procesný imperatív musí súd prihliadať nielen v čase, keď súd konanie prerušuje, ale i v čase skúmania podmienok na pokračovanie v konaní (III. ÚS 381/2021). Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu sa nečinnosť súdu v dôsledku existencie odôvodnenej prekážky jeho postupu neposudzuje ako zbytočné prietahy v súdnom konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 42/02, I. ÚS 65/03, I. ÚS 78/02). Všeobecne EŠLP tvrdí, že odročenia a iné spôsoby prerušenia konania musia byť primerané, berúc do úvahy osobitné okolnosti prípadu. Okrem viacročného odstavu, kým súd pristúpil k prerušeniu konania, je rovnako neprehliadnuteľná doba rozhodovania o návrhu na prerušenie konania. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že okresný súd o návrhu na prerušenie konania z 26. apríla 2018 rozhodol 8. novembra 2019 a prerušenie trvalo od 8. novembra 2019 do uznesenia o pokračovaní v konaní 7. mája 2021.

15. Ústavný súd poznamenáva, že okresný súd v konaní síce vykonával procesné úkony, avšak tie boli nesústreďené, resp. neefektívne a nesmerovali k právoplatnému skončeniu veci. Zbytočné prietahy v konaní boli zapríčinené nečinnosťou a nesústreďenou činnosťou okresného súdu. Dĺžka konania, ktorú súd posudzoval (viac ako sedem rokov) na jednom stupni konania, predstavuje ústavne neakceptovateľnú dobu. V súvislosti s rozhodovacou činnosťou EŠLP je ústavne akceptovateľná doba rozhodovania na jednom stupni konania v trvaní troch rokov (rozsudok EŠLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01).

16. Okresný súd dĺžku konania ospravedlňoval zaťaženosťou súdneho oddelenia a nelichotivou personálnou situáciou na súde. Ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Ústavný súd k namietanej pandémie uvádza, že aj počas nej musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľky na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021, III. ÚS 57/2022).

17. Námietku okresného súdu o nevyčerpaní sťažnosti predsedom okresnému súdu ústavný súd zohľadňuje v rámci vlastnej judikatúry, podľa ktorej takáto sťažnosť nepredstavuje účinný prostriedok nápravy (IV. ÚS 26/2012, IV. ÚS 93/2012, obdobne rozsudok EŠLP z 12. 6. 2012 vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07 a rozsudok EŠLP z 12. 6. 2012 vo veci Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07). Avšak uvedenú skutočnosť neprehliadol pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení.

18. Ústavný súd vzhľadom na uvedené dôvody vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd úradným záznamom z 20. mája 2022 zistil, že nariadené pojednávanie na 17. máj 2022 bolo zrušené z dôvodu neprítomnosti zákonnej sudkyne a vo veci je nariadený nový termín pojednávania na 24. jún 2022. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu

vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy). Po rozhodnutí veci samej bude ešte nasledovať minimálne rozhodovanie o vedľajšej agende vrátane náhrady trov konania, o ktorých kým nie je rozhodnuté, prípad nie je uzavretý (rozsudok ESLP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

19. Sťažovateľka sa domáhala aj finančného zadost'učinenia 3 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, tiež judikatúra ESLP rozsudok z 19. 1. 2010 vo veci Zongorová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 28923/06 a rozsudok ESLP z 7. 7. 2009 vo veci Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42561/04). Ústavný súd zohľadnil dĺžku konania (viac ako sedem rokov), predmet sporu (náhrada škody), správanie sťažovateľky, význam sporu pre sťažovateľku a skutočnosť, že už samotné deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok. Ústavný súd v okolnostiach veci takto doplnil ochranu aj o finančné zadost'učinenie 1 500 eur.

20. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 193,50 eur a režijný paušál v sume 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 615,39 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu